

در جست و جوی سه خیر گمشده

بازسازی امید در جامعه خسته ایران

قادر باستانی تبریزی

پژوهشگر علوم ارتباطات

پیمایش های ملی پرده از واقعیتی نگران کننده بر می دارند که حتی میان افشار مرفه تر و دارای نگرش مثبت به نظام سیاسی، سطح احساسات منفی - خشم، غم و ناامیدی - همچنان بالاست. تنها ۱۵ درصد از تغییرات احساسات منفی را می توان با متغیرهای اقتصادی و سیاسی توضیح داد. این بدان معناست که ریشه مسئله فقط در فقر و بی اعتمادی نیست، بلکه در نوعی فرسودگی جمعی و خستگی اجتماعی عمیق نهفته است که از فقدان معنای زندگی خوب در تجربه روزمره ایرانیان بر می خیزد. تحلیل سطحی از نارضایتی ها معمولاً به فقر اقتصادی یا ناکارآمدی سیاسی تقلیل می یابد، اما بخش قابل توجهی از جامعه، حتی با درآمد و امنیت نسبی، از احساس اضطراب، خشم و افسردگی رنج می برد. این امر بیانگر بحرانی است که فراتر از هر چیز، به جان و روان جمعی مردم مربوط می شود. مردم فقط از مشکلات معیشتی رنج نمی برند؛ از بی معنایی، بی اعتنائی و بی احترامی نیز رنجورند. جامعه ای که در آن آدم ها احساس می کنند دیده نمی شوند، شنیده نمی شوند و تأثیر ندارند، دیر یا زود دچار فرسایش درونی می شود. جان رالز، فیلسوف عدالت، بر این باور بود که انسان ها برای داشتن «زندگی خوب» به سه خیر اولیه نیاز دارند: ثروت و درآمد کافی، آزادی و فرصت، و عزت نفس. در پرتو این سه خیر می توان چهره امروز جامعه ایران را با نگاهی دقیق تر بازخوانی کرد. نخست، بی عدالتی اقتصادی است. فقر و نابرابری تنها مسئله کم داشتن نیست؛ بلکه نوعی تحقیر ساختاری است. وقتی بخش بزرگی از مردم توان تأمین نیازهای اولیه برای یک زندگی آبرومندانه را ندارند، احساس شرمساری و خشم در آنها ریشه می دواند. این بی عدالتی، از حوزه اقتصاد فراتر می رود و به سطح عاطفی و اخلاقی جامعه سرایت می کند. تا جایی که حتی موفقیت فردی هم دیگر طعم رضایت نمی دهد. در کنار آن، بی عدالتی در آزادی و فرصت قرار دارد. از نظر رالز، جامعه عادل، جامعه ای است که به هر فرد اجازه دهد سبک زندگی دلخواهش را انتخاب کند. اما در ایران امروز، سبک زندگی، پوشش، بیان و حتی رؤیاها، اغلب در معرض داوری و محدودیت اند. هنگامی که انسان از حق می یابد، نه با وعده های رشد اقتصادی. شاید عمیق ترین شکل بی عدالتی، بی عدالتی در عزت نفس باشد. بسیاری از مردم، به ویژه زنان، جوانان و دگراندیشان، پیوسته پیام هایی دریافت می کنند مبنی بر این که ارزش شان کمتر است. رسانه ها، قوانین و گاه گفتارهای رسمی، به جای تقویت احساس ارزشمندی، ناخواسته به تحقیر و کوچک سازی دامن می زنند. در چنین فضایی، خشم فروخورده، شرم درونی و احساس بی قدرتی در جان انسان رسوب می کند. رالز می گفت: «عدالت، نخستین فضیلت نهادهای اجتماعی است.» اگر نهادهای عدالت تهی شوند، حتی در حضور ثروت و اقتدار سیاسی، روح جامعه بیمار می شود. پژوهش ها نشان می دهد که مهم ترین عامل تأثیرگذار بر احساسات منفی، امید به آینده است. مردمی که چشم اندازی روشن پیش رو دارند، حتی در تنگناهای اقتصادی نیز تاب آورتر و خلاق تر هستند. اما وقتی افق آینده مبهم می شود، حتی رفاه مادی نیز معنا و طراوت خود را از دست می دهد. در ایران امروز، سطح امید به آینده به طور نگران کننده ای کاهش یافته است. بسیاری از جوانان در نوعی تعلیق جمعی بهسر می برند. تصمیم های بزرگ زندگی ؛ از ازدواج و فرزندآوری گرفته تا مهاجرت و سرمایه گذاری، به آینده ای نامعلوم موکول شده است. جامعه در حالتی از انتظار ممتد گرفتار آمده؛ انتظاری بی انتها برای تغییری که هنوز افق روشنی از آن دیده نمی شود. راه بروز رفت در سه محور خلاصه می شود: عدالت، آزادی و امید. عدالت زمانی معنا دارد که با کرامت انسانی همراه باشد. سیاست گذاری بر احترام به شأن انسان ایرانی استوار شود، نه صرفاً بر کنترل او. آزادی به عنوان فرصتی برای رشد و خلاقیت شناخته شود، نه تهدیدی برای نظم؛ زیرا انسان آزاد، مسئول تر و وفادارتر به جامعه است. و سرانجام، امید به عنوان سرمایه ای اجتماعی بازسازی شود. جامعه ای که آینده ای باورپذیر پیش رو دارد، خود را با آفرینی می کند. ایران ما بیش از هر زمان به «بازگشت به مردم» نیاز دارد؛ مردمی که در مرکز سیاست، توسعه و تصمیم گیری قرار گیرند، نه در حاشیه آن. اگر خستگی جمعی به درستی فهم و ترمیم شود، می تواند به بیداری و بازسازی ملی بدل گردد. جامعه ای که احساس کند دیده می شود، محترم است و آینده ای دارد، حتی از دل ویرانی می تواند بر خیزد. راه نجات، در بازسازی تدریجی اعتماد، کرامت و امید است.

عکس: Getty Images

۱۶ ساعت

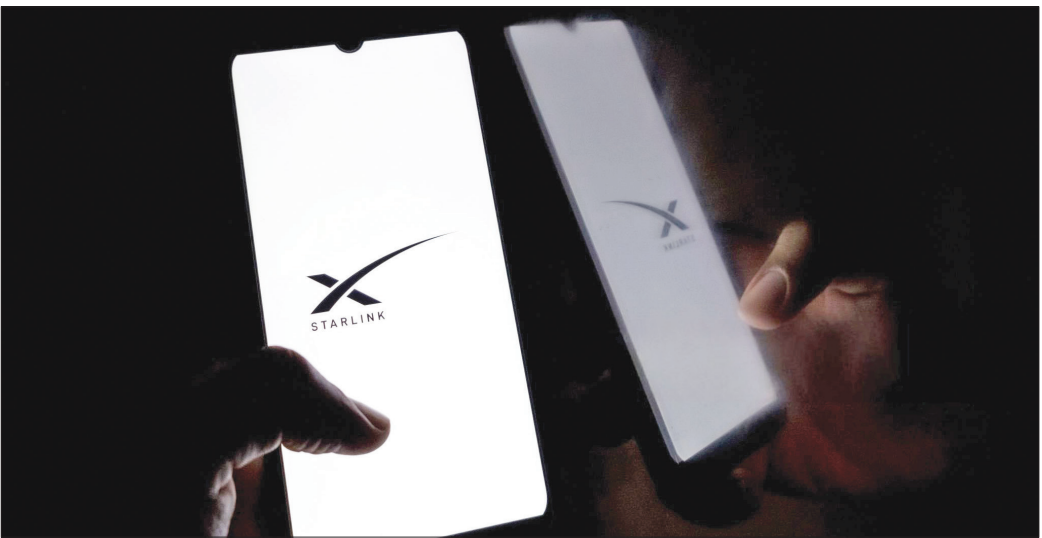
24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

- صاحب امتیاز و مدیر مسئول: غلامحسین کرباسچی
- مشاوران: عباس عیدی و احمد زیدآبادی
- سردبیر: محمدجواد روح
- معاون سردبیر: مهرداد خدیر
- دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
- دبیران گروه ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین الملل)
- علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
- مدیر اداری و آگهی ها: شاهرخ حیدری
- مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
- هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸

• لیتوگرافی و چاپ: هممیهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

عصر جدید اینترنت

با اتصال مستقیم ماهواره به گوشی فیلترینگ در ایران بی اثر می شود؟

مهسا طاعتی

گزارشگر هممیهن

روز گذشته گام مهمی در تحقق اینترنت جهانی بدون مرز و کاهش مناطق فاقد پوشش ارتباطی برداشته شد. شرکت استارلینک به عنوان زیرمجموعه اسپیس ایکس که با استفاده از ماهواره ها اینترنت جهانی ارائه می دهد، اعلام کرد که با گروه بین المللی مخابراتی ووبن، وارد همکاری شده تا خدمات «اتصال مستقیم ماهواره به گوشی» را برای میلیون ها کاربر در کشورهای مختلف فراهم کند. هر چند ورود به این حوزه، مسیر دسترسی جهانی، پوشش نامناسب و مناطق کمتر توسعه یافته به اینترنت را هموار می کند، اما اجرای آن با چالش های فناوری، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مواجه خواهد بود. ازسوی دیگر، فاز نخست اتصال مستقیم موبایل به اینترنت جهانی و سرنوشت آن با سوالات و ابهاماتی از نظر انتخاب کشورهای اولیه، نقش دولت ها و پیامدهای آن برای اینترنت فیلتر و محدود ایران مواجه است.

▼ پایان نقطه کور ارتباطی؟

در اکتبر سال ۲۰۲۳، گزارش شد که شرکت استارلینک قصد دارد تا خدمات Direct to Cell «اتصال مستقیم به گوشی» را آغاز کند. قرار بود از این طریق ابتدا امکان ارسال پیامک در سال ۲۰۲۴، سپس امکان ارسال داده و صدا در سال ۲۰۲۵ مبتنی بر فناوری های ماهواره ای محقق شود. هر چند هرازگاهی اخبار ضدونقیضی در این باره منتشر می شد، اما این موضوع هر بار به نتیجه نمی رسید تا اینکه حالا استارلینک با همکاری ووبن، گام بزرگی در دسترسی میلیون ها انسان به اینترنت جهانی برداشته است. فاز نخست این همکاری برای دسترسی به خدمات «اتصال مستقیم ماهواره به گوشی» ابتدا در اوکراین آغاز، سپس در قزاقستان ادامه خواهد یافت. این طرح می تواند دسترسی بالقوه بیش از ۱۵۰ میلیون کاربر را به خدمات ماهواره ای استارلینک فراهم کند و پوشش ارتباطی حتی در مناطق دورافتاده را گسترش دهد. همچنین این همکاری هم زمان با رقابت شدید در بازار ارتباطات ماهواره ای صورت می گیرد و شرکت های دیگری مانند ای اس تی اسپیس موبایل و پروژه کوپیر آمازون نیز در حال توسعه فناوری مشابه هستند. استارلینک در ابتدا خدمات پیامکی را در این بستر ارائه می دهد و در مراحل بعدی، تماس صوتی و اینترنت داده، فعال خواهد شد. این شرکت از زمان آغاز پروژه در سال ۲۰۱۹ با هدف ایجاد یک شبکه اینترنت جهانی بدون مرز کار خود را آغاز کرد. استارلینک اکنون علاوه بر ارائه خدمات خانگی، ارتباطات در هواپیماها، کشتی ها و مناطق دورافتاده را نیز پوشش می دهد. به گفته ناظران، قرارداد تازه این شرکت با ووبن هم می تواند آغاز عصر جدیدی از ارتباطات جهانی باشد. عصری که در آن مفهوم «بدون سرویس» یا «خارج از محدوده» به تاریخ خواهد پیوست. علاوه بر پیامدهای فناورانه، خدمت جدید شرکت استارلینک پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، توسعه ای و ژئوپلیتیک و حکمرانی هم دارد. قرارداد ووبن با استارلینک، دسترسی بالقوه بیش از ۱۵۰ میلیون کاربر را فراهم می کند و فرصت درآمدزایی بزرگ ایجاد می کند، اما رقابت ماهواره ای می تواند برای اپراتورهای سنتی تهدید باشد. هزینه های بالای راه اندازی ماهواره ها باعث می شود تنها شرکت های بزرگ بتوانند وارد شوند. همچنین این تکنولوژی دسترسی به اینترنت در مناطق روستایی و دورافتاده را بهبود می دهد و می تواند آموزش، سلامت و کسب و کار محلی را رونق دهد، اما ممکن است نابرابری دیجیتال بین کشورهای ایجاد شود. ازسوی دیگر، حضور ماهواره های می تواند بر قدرت سیاسی و نظامی کشورها تأثیر بگذارد؛ به عنوان مثال، استارلینک نقش مهمی در حفظ ارتباطات در اوکراین ایفا کرد. همین موضوع، حساسیت کشورها نسبت به کنترل فضایی، امنیت ارتباطی و استقلال شبکه ها را بر می انگیزد و نیاز به مقررات بین المللی و مدیریت فرانس ها را پررنگ می کند. با این اوصاف به نظر می رسد که با وجود مزایای اتصال مستقیم موبایل به اینترنت جهانی، محدودیت هایی مانند نظریات ماهواره ها، هزینه های پرتاب و نگهداری و موانع قانونی، همچنان چالش های پیش رو هستند.

▼ چرا اوکراین و قزاقستان؟

علاوه بر این، در نگاه اول باید به این موضوع پرداخت که دلیل انتخاب کشورهای اوکراین و قزاقستان برای اجرای فاز اول چیست. حضور فعال استارلینک در بحران اوکراین، اپراتور محلی قدرتمند ووبن در اوکراین و ملاحظات ژئوپلیتیک از جمله دلایل آغاز فاز اجرایی اتصال مستقیم ماهواره به گوشی در اوکراین اعلام می شوند. بنابر گزارش های واشنگتن پست و لوموند، از آغاز جنگ اوکراین در فوریه ۲۰۲۲، استارلینک نقش حیاتی در حفظ ارتباطات غیرنظامی و نظامی اوکراین

ایفا کرده و بیش از ۴۰ هزار ترمینال در مناطق جنگی فعال شده اند. به همین دلیل اوکراین از قبل، تجربه و زیرساخت لازم برای ارتباط با استارلینک را داشته است. از طرف دیگر، ووبن و کی فایستار به عنوان اپراتور محلی بزرگ، به دلیل آسیب دیدن زیرساخت های زمینی، همکاری با استارلینک را به عنوان پشتیبان و جایگزین شبکه ملی می بینند. همچنین اوکراین با آمادگی بازار و استقبال دولت، بهترین نقطه برای آزمایش خدمات «اتصال مستقیم به گوشی» است. ازسوی دیگر، همکاری در اوکراین جنبه ژئوپلیتیک و نمادین دارد؛ تاجایی که اعتبار جهانی و مشروعیت سیاسی استارلینک را تقویت می کند. علاوه بر این، ارزبایی هایبانگر دلایلی از جمله اهمیت اقتصادی و بازار پایدار، مزیت جغرافیایی برای تست فناوری و همکاری غرب در انتخاب قزاقستان به عنوان دومین کشور برای اتصال موبایل به اینترنت جهانی است. بی لاین قزاقستان زیرمجموعه ووبن، حدود ۱۰ میلیون کاربر دارد و قزاقستان به عنوان دروازه آسیای میانه، بازار پایدار و بانباتی برای گروه ووبن فراهم می کند. همچنین گستردگی و تنوع جغرافیایی قزاقستان با مناطق کوهستانی و بیابانی، آن را به محیط مناسبی برای آزمایش سرویس جدید استارلینک تبدیل کرده است. از طرف دیگر، قزاقستان سابقه طولانی در حوزه فضایی دارد و با سیاست های منعطف اخیر، زمینه همکاری با شرکت هایی مانند اسپیس ایکس برای پروژه های فناوری و اینترنت ماهواره ای فراهم شده است. باتوجه به اینکه هر کشور طیف فرکانسی مشخصی برای اینترنت و تلفن های همراه دارد، استارلینک برای اینکه بتواند خدمات خود را در هر کشور به صورت قانونی و پایدار ارائه دهد، به مجوز و همکاری حداقل بخشی از دولت و اپراتورهای محلی نیاز دارد. ازسوی دیگر، قابلیت های اینترنت ماهواره ای در ایجاد قدرت نرم، می تواند نگرانی هایی برای دولت ها ایجاد کند. آن ها می توانند دسترسی را مسدود کنند و حتی ترمینال ها را در مناطق غیرمجاز غیرفعال کنند. البته استارلینک می تواند مانند تجربه اوکراین، بدون زیرساخت زمینی کار کند و سیگنال مستقیم به دستگاه ها بفرستد، اما در سرویس Direct-to-Cell وابستگی به دولت ها و اپراتورهای محلی بیشتر است و بدون همکاری اپراتور دارای مجوز، اجازه استفاده از فرکانس موبایل را ندارد. بررسی ها نشان می دهد که تاکنون اوکراین و ایالات متحده مجوز همکاری با استارلینک صادر کرده اند. در لبنان، عربستان و امارات متحده عربی مقررات جدیدی در حال تدوین است تا چارچوب فعالیت خدمات ماهواره ای مانند استارلینک را مشخص کنند. در مقابل در کشورهایی همچون ایران، روسیه، چین و برخی کشورهای خاورمیانه، استفاده از استارلینک غیرقانونی اعلام شده است. این حال کارشناسان معتقدند که تکنولوژی هیچ گاه منتظر قانون گذاری کشورهایی مانند مردم همیشه زودتر از دولت ها به سمت آن حرکت و از آن استفاده می کنند.

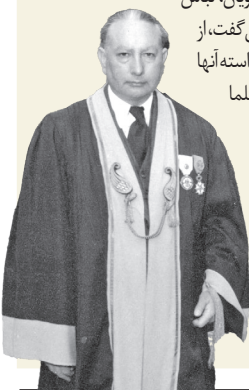
▼ اینترنت ایران چه می شود؟

از آنجا که اینترنت در ایران با واژه های «کُند»، «پراختلال» و «محدود» عین شده و براساس آمار، پس از چین، محدودترین اینترنت جهان را دارد، در این وضعیت سرنوشت کاربران ایرانی درباره اینترنت جهانی، پس از گسترش اتصال موبایل به اینترنت، محل سوال است. از نظر سعید سوزنگر، کنشگر اینترنت، محدودیت ها و فیلترینگ ها نمی تواند جلوی این فناوری را بگیرند و پلتفرم ها و کاربران، مسیر خود را برای دسترسی به این تکنولوژی پیدا می کنند. او در گفت و گو با هممیهن توضیح داد: «طی سال های اخیر در مواجهه با تکنولوژی های روز معمولاً برنامه مشخصی نداشته ایم، در نتیجه کشورمان همیشه از فناوری ها عقب مانده است. در این وضعیت، مردم تحت محدودیت ها همچنان از تکنولوژی استفاده می کنند و قوانینی هم که تصویب می شوند، یا بی اثر می شوند یا سیستم نسبت به آن ها مقاومتی نشان نمی دهد. ازسوی دیگر، مردم همیشه راه هایی برای دسترسی به خدمات پیدا می کنند؛ حتی اگر مجبور باشند، هزینه هم می پردازند. بنابراین محدودیت ها باعث توقف استفاده نمی شوند و تنها روش ها و مسیرها تغییر می کنند.» از نظر این کنشگر اینترنت، دولت در حوزه اینترنت صرفاً می تواند محدودیت هایی برای محتوای آسیبزا مثل محتوای خشونت آمیز یا تروریستی اعمال کند، اما مشکل اصلی، تفاوت تعریف هاست. مثلاً تعریف تروریسم در ایران و کشورهای دیگر متفاوت است و این باعث می شود گفت و گو و همکاری بین المللی دشوار شود. بنابراین باتوجه به تحریم ها، پیچیدگی تصمیم گیری در حوزه اینترنت و در نظر گرفتن این واقعیت که نمی توان مانع ورود فناوری ها شد، ضروری است تا پیش از آنکه کشور بیش از پیش از تکنولوژی عقب بماند، کارگروه ویژه ای با حضور نمایندگان وزارت ارتباطات، وزارت امور خارجه، معاونت علمی ریاست جمهوری و نهادهای مرتبط تشکیل شود. همچنین این کارگروه، ضمن بررسی سناریوهای مختلف، بتواند متناسب با ابعاد و پیامدهای این فناوری، چارچوب و سیاست گذاری های لازم را تدوین و تنظیم کند.

چهره

شیفته فرهنگ و هنر ایران بود

محسن مقدم، یکی از بنیان گذاران پردیس هنرهای زیبای دانشگاه تهران، در چنین روزی در سال ۱۳۶۶ درگذشت؛ چهره ماندگار تاریخ باستان شناسی و هنر کشور که به ایمان و علاقه عمیق اش به فرهنگ و هنر کشور شناخته می شد. مقدم در سال ۱۳۷۹ در تهران به دنیا آمد و از همان کودکی، راهی اروپا شد. حضورش در موزه لوور و آموزش نزد ژرژ کنتنوباستان شناس نامدار - همچنین تحصیل نقاشی، زمینه ساز تلفیق دانش نظری و تجربه میدانی شد. در میانه های جنگ جهانی اول که به وطن برگشت، زندگی علمی اش دگرگون شد. ابتدا در مرکز باستان شناسی شوش شروع به کار کرد، همکار آنرده گذار شد و مأموریت های متعدد میدانی دیگری هم رفت. او یکی از اولین استادان دانشگاهی رشته باستان شناسی کشور بود و برای دانشگاه تهران، نشان و برای دانشجویان، لباس دانش آموختگی طراحی کرد. نشان هایی که می گفت، از تاریخ و فرهنگ کهن کشور الهام گرفته و می خواسته آنها را در نمادهای زنده نگاه دارد. مقدم و همسرش سلما کوبومجیان - طی سال ها مجموعه ای غنی از آثار تاریخی و هنری را جمع آوری کردند. این استاد دانشگاه تهران سال ها بعد، خانه پدری اش را وقف دانشجویان و پژوهشگران کرد. خانه ای که امروز به موزه ای ماندگار تبدیل شده است. محسن مقدم در ۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۶۶ درگذشت.

کتابخانه

تصویری جهانی از تاریخ هنر

کتاب «آینه جهان: نگاهی نو به تاریخ هنر» نوشته جولین بل، با ترجمه گروهی از مترجمان بهسرپرستی محمدرضا ابوالقاسمی از مجموعه گیلگمش نشر چشمه، روایتی بدیع از تاریخ هنر جهانی ارائه می دهد. بل در این اثر، هنر را نه صرفاً یک رشته محدود به غرب بلکه به عنوان زبانی جهانی معرفی می کند که در همه فرهنگ ها برای بیان تجربه انسانی به کار گرفته شده است. کتاب «آینه جهان» برخلاف بیشتر تاریخ های هنر که مسیر تکامل هنر را از رنسانس تا مدرنیسم غربی دنبال می کنند، با نگاهی چندصدایی، پیوندها و تأثیرات متقابل میان تمدن ها را از نقاشی های پیشاتاریخی و هنر آفریقا تا خوشنویسی اسلامی و هنر شرق آسیا بررسی می کند. جولین بل نشان می دهد که هنر همواره در بستر زندگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی شکل گرفته و از تعامل فرهنگ ها نیز گرفته است. این کتاب با اتکا به تحلیل بیش از ۳۵۰ مصنوع انسانی از دوره ها و اقلیم های گوناگون، تصویری جامع از سیر آفرینش هنری بشر ترسیم می کند. نثر روان و روایت داستان گونه بل، مخاطب را به سفری در زمان می برد. مجموعه گیلگمش نشر چشمه، کتاب آینه جهان را در ۵۸۸ صفحه و به قیمت ۲۴۰ هزار تومان چاپ کرده است.

آینه جهان

نویسنده: جولین بل

مترجم:

محمدرضا ابوالقاسمی

انتشارات: گیلگمش

تاریخ

پیمان اوسیمو

پیمان اوسیمو در ۱۰ نوامبر ۱۹۷۵ توسط ایتالیا و یوگسلاوی در اوسیموی ایتالیا، برای تقسیم قطعی سرزمین آزاد ترسته بین دو کشور امضاء شد و طبق آن، شهر بندری ترسته به یک نوار ساحلی باریک در شمال غربی به ایتالیا داده شد و بخشی از قسمت شمال غربی شبه جزیره ایستریا به یوگسلاوی تعلق گرفت. دولت ایتالیا به دلیل اعضای این پیمان، به ویژه به دلیل شیوه مخفیانه انجام مذاکرات و نادیده گرفتن کانال های دیپلماتیک سنتی، به شدت مورد انتقاد قرار گرفت. ملی گرایان ایتالیایی ایده واگذاری ایستریا را رد کردند، زیرا این منطقه به همراه منطقه ونیز یک منطقه باستانی ایتالیایی بود. پس از پیمان لندن، ایستریا به مدت ۲۵ سال - از ۱۹۱۹ تا ۱۹۴۳ - بین جنگ جهانی اول و پایان جنگ جهانی دوم به ایتالیا تعلق داشت و ساحل غربی ایستریا مدت ها جمعیت قابل توجهی از اقلیت ایتالیایی را در خود جای داده بود. به همین دلایل برخی خواستار پیگرد قانونی نخست وزیر و وزیر امور خارجه وقت به جرم خیانت شدند. برخی از مخالفان هم معتقد بودند، این پیمان حفاظت از اقلیت ایتالیایی در منطقه یوگسلاوی یا اقلیت اسلوونیایی در منطقه ایتالیا را تضمین نمی کرد.